

Zhoubný efekt populárních jaderných mýtů

- CZ24 News | 7. dubna 2021

S obavami pozorujeme právě dokončenou masivní modernizaci ruského jaderného arzenálu, zatímco odzbrojující lobby – jako jsou organizace *Ploughshares* a *Global Zero* – vidí tuto modernizaci jen jako logickou ruskou reakci na americkou hrozbu.

Nepochybuje se příliš o tom, že prioritou Ruské federace při investování do jaderných zbraní bylo, a nadále je, eliminovat převahu Spojených států v konvenčních zbraních a uvolnit si ruce k uskutečnění hegemonických cílů konvenční silou. To samé by se dalo říci o rozhodnutí Severní Koreje a Íránu vybudovat si vlastními silami jaderný arzenál.

Mnoho významných osobností z předchozích administrativ, které nyní obsazují pozice v Bidenově administrativě se ještě pořád drží těchto historicky nepřesných názorů.

Zavázat se k doktríně “jediného účelu jaderných zbraní” – nebo k ekvivalentní doktríně “nepoužít jaderné zbraně jako první” – by nejen podkopalo americký jaderný deštík, na který spojenci USA spoléhali po 70 let, ale navíc by to také povzbudilo Rusko k eventuálnímu prvnímu úderu. Konvenční a jaderné síly Moskvy jsou nastaveny právě pro tento způsob použití a drží je na uzdě jen a jen americké jaderné odstrašování.

Kdyby Spojené státy chybně předpokládaly, že ruský jaderný arzenál slouží jen k odstrašování a neslouží k žádným ofenzivním účelům, tak by ignorovaly důkazy potvrzující opak.

Schopnost Ruska zahájit konvenční údery proti svým soupeřům a protivníkům je bezprostředně zálohována jadernými zbraněmi.

Írán by byť jen částečné jednostranné odzbrojení USA nepochybně pochopil jako zelenou pro svůj jaderný program. Každý si může představit, k čemu by to na Středním východě vedlo.

Mezi obhájci jaderného odzbrojení existuje široce rozšířený názor, že země disponující jadernými zbraněmi je mají v první řadě pro svou obranu. Dalším rozšířeným názorem – spíše však přáním – je to, že jaderné zbraně [by neměly být nikdy použity](#) k odstrašení čehokoliv jiného než jaderného útoku nepřítele. A pokud se na tomto bodu shodneme, tak by se země v “jaderném klubu” měly být ochotny úplně zbavit jaderných zbraní.

Tento názor pak nastoluje další předpoklad, totiž to že jaderné zbraně [nemohou být nikdy prakticky](#) použity jako nástroj agrese, nátlaku či vydírání a protože jsou tak smrtící, tak nebudou použity ani k zastavení nejaderného útoku včetně kybernetického útoku, elektromagnetického impulsu nebo biologických zbraní.

Dalším předpokladem, kterého se drží mnoho lídrů hnutí za jaderné odzbrojení, je, že selhání [jaderného odstrašování](#) nesmí nikdy znamenat [odvetné použití jaderných zbraní](#) – protože riziko totálního Armagedonu je příliš vysoké. Tito lidé také předpokládají, že jakákoliv země vyzbrojená jadernými zbraněmi nebude takový Armagedon riskovat, a proto se nepřátelé USA s jadernými zbraněmi musí nutně jenom [snažit odstrašit](#) americký útok a nemají žádné jiné jaderné ambice.

Zastánci jaderného odzbrojení jdou však ještě dále. Tvrdí, že i kdyby nedej bože politika jaderného odstrašování naprosto selhala, Spojené státy by podle nich měly ke své obraně i v tomto případě použít výhradně, pouze a jenom konvenční zbraně. Například nedávno zesnulý Bruce Blair – zakladatel hnutí Global Zero na Princetonské univerzitě – v roce 2019 před Kongresem [vypověděl](#), že odpověď na jaderný útok na Spojené státy by měla být omezena pouze na konvenční zbraně.

S obavami pozorujeme právě dokončenou [masivní modernizaci ruského jaderného arzenálu](#), zatímco odzbrojující lobby – jako jsou organizace *Ploughshares* a *Global Zero* – vidí tuto modernizaci jen jako logickou ruskou reakci na americkou hrozbu. Odzbrojující lobby je přesvědčena, že pokud by USA jednoduše oslabily svoji jadernou hrozbu a prohlásily, že nikdy nepoužijí jaderné zbraně jako první – a snížily tak roli jaderných zbraní v americké strategii odstrašování – tak by se hrozba jaderného konfliktu všeobecně významně snížila a tím by se snížila také snaha Ruska o modernizaci jeho jaderného arzenálu.

Pokud jde o kontrolu konvenčních i jaderných zbraní, tak je důležité vymyslet spolehlivou taktiku, jak prosadit zájmy a hodnoty USA a jejich spojenců. Je to velmi naléhavé zejména nyní, když prezident Biden projevil přání omezit rozpočet na taktické jaderné zbraně s omezeným dosahem a chystá se [provést změny](#) v jaderné politice USA jako “nepoužít jaderné zbraně jako první”. Přitom je absolutně nezbytné se spoléhat na důkazy a fakta a ne na mýty.

Velké obavy vyvolávají zejména výroky vojenských expertů v nové Bidenově administrativě, kteří [prosazují politiku](#), která za celých 75 let jaderné éry nebyla nikdy přijata žádnou předešlou americkou vládou. Tyto návrhy zahrnují vyloučení mezikontinentálních balistických raket, základní složky “triády země – moře – vzduch” a zároveň zastavení plánované modernizace taktických jaderných zbraní s omezeným dosahem a pořízení nových střel s plochou dráhou letu. Tito experti si také přejí [přijmout jadernou politiku](#), která by zahrnovala závazek “nepoužít jaderné zbraně jako první”. To všechno ovšem vychází z předpokladu, že jaderné zbraně – i ty držené nepřáteli – existují jen k odstrašení možného použití jaderných zbraní a neslouží jako všeobecný zastrašující prostředek a politický nástroj.

Diskuse o jaderné politice Spojených států by samozřejmě měly pokračovat. Faktem však je, že v zájmu zajištění bezpečnosti, spolehlivosti a efektivity jaderného odstrašování existoval ve Spojených státech v otázce modernizace veškerého jaderného potenciálu po celou dobu od roku 1945 konsensus obou politických stran. Tento konsensus je pozoruhodným úspěchem během vlády třinácti prezidentů, z nichž bylo 7 republikánů a 6 demokratů. Byla to po dobu 75 let velmi úspěšná politika,

na které se shodly obě hlavní politické strany. Takový konsensus by neměl být lehkovážně hozen přes palubu.

Nyní se však zdá, že je tento konsensus ohrožen, což by nemělo dopad jen na samotné Spojené státy. Bylo by to také kritické pro spojence USA, jejichž bezpečnost USA dlouho považovaly také za svůj životně důležitý zájem.

Z tohoto důvodu je nezbytné plně podrobit důkladné kritice [rozšířený argument](#), že USA by měly prosazovat jako [jediný účel jaderných zbraní](#) odstrašování ostatních jaderných mocností od toho, aby jaderné zbraně použily jako první. Tento argument je bohužel nejenom fakticky chybný, ale také neférový – jak morálně, tak politicky – a to je co říci.

V mnoha případech – například při jaderném zbrojení v Číně a v Rusku – začal počet jaderných zbraní růst přinejmenším částečně právě proto, aby dané země vyvážily převahu konvenčních zbraní, které vlastnili jejich protivníci ve svobodném světě. To platilo pro strategii NATO během studené války a podle všeho to platí i dnes.

Když mluvíme o Indii, Pákistánu, Izraeli, Severní Koreji, Rusku a Číně, tak je jasné, že vládci těchto zemí byli vyděšeni hrozbou konvenční převahy svých nepřátel, a domnívali se, že jejich jaderné zbraně protivníka spolehlivě odstraší od toho, aby využil své převahy v konvenčních zbraních. Nepochybuje se příliš o tom, že prioritou Ruské federace při investování do jaderných zbraní bylo, a nadále je, eliminovat převahu Spojených států v konvenčních zbraních a uvolnit si ruce k uskutečnění hegemonických cílů konvenční silou. To samé by se dalo říci o rozhodnutí Severní Koreje a Íránu vybudovat si vlastními silami jaderný arzenál.

Každý, kdo předpokládá, že účelem amerických jaderných zbraní by mělo být pouze odstrašování jaderné hrozby, je naprosto mimo realitu. Historické studie vývoje amerického jaderného odstrašování odhalují, že je také do určitého stupně motivováno potřebou zajistit potřebné odstrašení proti zřetelné hrozbě útoku sovětských konvenčních (i jaderných) sil v Evropě nebo dalšího konvenčního útoku Číny na americké spojence v Asii. Tvzení, že jediným účelem vlastnictví jaderných zbraní je odradit ostatní státy od toho, aby je použili jako první, je prostě historicky neudržitelné.

Mnoho významných [osobností z předchozích administrativ](#), které nyní obsazují pozice v Bidenově administrativě se ještě pořád drží těchto historicky nepřesných názorů. Argument ohledně výhradního použití jaderných zbraní také slouží jako Trojský kůň s cílem přimět Spojené státy, aby přijaly deklarovanou doktrínu “nepoužít jaderné zbraně jako první” ([no first use](#)) jako novou státní politiku a pak ji předložily jako hotovou věc bez výslovného vysvětlení americké veřejnosti. Pokud je výhradním smyslem vlastnictví jaderných zbraní zabránit protivníkovi, aby použil jaderné zbraně jako první, dobrá, potom přijetí politiky “nepoužít jaderné zbraně jako první” primárně odstraňuje smysl existence jaderných zbraní a mohlo by to dokonce postupně vést k jejich úplnému odstranění.

Doktrína “nepoužít jaderné zbraně jako první” je nejen zavádějící, ale především nebezpečná. Politika “nepoužít jaderné zbraně jako první” by jednostranně podkopala nejen zájmy USA, ale také jejich spojenců jak v Asii, tak v Evropě. Bývalý ministr obrany William Perry, který se od svého odchodu z úřadu stal zastáncem doktríny “nepoužít jaderné zbraně jako první”, upřímně [přiznal](#), že tento “jediný účel jaderných zbraní” je vlastně záminka pro podstatné jaderné odzbrojení. Jak to má posloužit ke zvýšení důvěry našich spojenců ve vedoucí úlohu USA a podporovat všestrannou snahu k vyřešení bezpečnostních problémů, je naprosto nepochopitelné.

Tyto argumenty také ignorují současný vojenský vývoj Ruska a Číny. Struktura dnešních ruských jaderných sil je koncipována, jak přiznala ruská vláda v roce 2020, k odražení prvního úderu

úhlavního nepřítele Ruska – Západu a to útoku jak konvenčního tak jaderného. Podle posledních [informací](#) Rusko právě vyrobilo řízenou střelu s dosahem 6 200 km a s rychlostí 15 000 km/hod. Každá taková řízená střela je schopna nést 16-20 jaderných hlavic. Jen 100 takových střel by naplnilo na 233 % povolenou ruskou kvótu [nové rusko-americké dohody START](#) z roku 2010 – nezdá se tedy, že by Rusko bylo jadernou mocností, která má sebemenší zájem o jaderné odzbrojení.

Zavázat se k doktríně “jediného účelu jaderných zbraní” – nebo k ekvivalentní doktríně “nepoužít jaderné zbraně jako první” – by nejen podkopalo americký jaderný deštník, na který spojenci USA spoléhali po 70 let, ale navíc by to také povzbudilo Rusko k eventuálnímu prvnímu úderu. Konvenční a jaderné síly Moskvy jsou nastaveny právě pro tento způsob použití a drží je na uzdě jen a jen americké jaderné odstrašování. Kdyby Spojené státy chybně předpokládaly, že ruský jaderný arzenál slouží jen k odstrašování a neslouží k žádným ofenzivním účelům, tak by ignorovaly důkazy potvrzující opak.

Odborníci na ruské ozbrojené síly plně chápou, že ruská vojenská doktrína je ve své podstatě útočná. Jak v roce 2019 [napsal Michael Kofman](#), Rusko odstrašování popírá, zatímco se jeho vojenská doktrína vyvíjí do něčeho, co náčelník generálního štábu Valerij Gerasimov nazývá “aktivní obranou”:

Toto je souhrn preventivních vojenských a nevojenských opatření, odstrašování a řízení rizika založený na optimalizaci finančních nákladů. Ruské ozbrojené síly jsou připraveny k tomu, aby byly schopné preventivně neutralizovat vznikající hrozbu nebo ji odstrašit ukázkou schopnosti a ochoty způsobit potencionálnímu protivníkovi nepřijatelné škody. V praxi to zahrnuje způsobování postupných škod metodou jednoduchých či skupinových konvenčních úderů proti ekonomické a vojenské infrastruktuře až k masivnímu použití přesně naváděných zbraní, po němž by následovaly taktické jaderné zbraně a v případě krajní nutnosti by nakonec byly použity strategické jaderné zbraně.

Norská expertka [Katarzyna Zysk](#) také poukazuje na to, že nejpozději od roku 2000 se Rusko začalo zabývat “strategií zvyšování sázek”. To zahrnuje hrozbu použití jaderných zbraní k odstrašování americké převahy v konvenčních zbraních na stejném principu: cílem je zvýšit cenu jakéhokoli útoku na Rusko na nepřijatelnou úroveň. Ruská vojenská doktrína od roku 2000 “obsahuje doložku, která Rusku umožňuje, aby použilo jaderné zbraně v konvenčním konfliktu jako první.” Ačkoliv ruský [ministr obrany Sergej Šojgu](#) sliboval, že nejaderné odstrašování bude připraveno do roku 2021, tak je nepravděpodobné, že by tento slib mohl být splněn. To znamená, že ruské jaderné zbraně včetně hypersonických zbraní jsou nakonfigurované v módu prvního úderu jako primární a nejspolehlivější ruská vojenská síla. A to ohrožuje strategickou stabilitu celého světa.

Historické a současné důkazy o ruské politice ukazují nejen to, že je tento “jediný účel jaderných zbraní” je falešný jak fakticky, tak politicky, ale také jasně odhalují, jaké by byly důsledky politiky “nepoužít jaderné zbraně jako první”. Od roku 2008 Rusko opakovaně použilo vlastní jaderné odstrašování jako štít během svých konvenčních invazí proti svým sousedům, zatímco samo podnikalo doslova stovky provokací za účelem průzkumu obranných systémů NATO a USA. Stručně řečeno, schopnost Ruska zahájit konvenční úder proti svým soupeřům a protivníkům je bezprostředně zálohována jadernými zbraněmi. Rusko není jedinou zemí, která se tak chová. Pákistán a Severní Korea neustále podporují terorismus, Pákistán proti Indii a Severní Korea proti Jižní Koreji, a operují na podobném principu hrozby případného použití jaderných zbraní k zastavení agresivních konvenčních nebo teroristických operací.

Dalším zásadním argumentem pro přijetí politiky “nepoužít jaderné zbraně jako první” a k demontáži zbraní amerického jaderného odstrašování je víra, že Spojené státy mohou snížit mezinárodní napětí částečným jednostranným odzbrojením – to jest silou příkladu. Argumenty typu “jediného účelu jaderných zbraní” a “nepoužití jaderných zbraní jako první” přestávají platit, když jsou

konfrontovány s dějinami a současnou politikou jaderných velmocí, a potom se toto moralistické a farizejské blouznění ukazuje v plné nahotě. Tento argument vůbec nebere v úvahu to, že jak Čína a Rusko, tak i Severní Korea a Írán se obávají americké převahy v konvenčních zbraních a tyto obavy vyvolaly horečné jaderné i konvenční zbrojení těchto nepřátel USA.

I kdyby USA konvenčně odzbrojily – což si lze jen těžko představit – jaderné ambice těchto čtyř protivníků USA by se vůbec nezměnily.

Je důležité upozorňovat na proradný moralismus, který postihuje mnoho komentátorů, kteří si myslí, že je hanebné, aby USA vlastnily a vyhrožovaly použitím jaderných zbraní, ale kteří zároveň opomíjejí nebo přehlíží fakt, že ostatní státy žádné výčitky ohledně vyhrožování jadernými zbraněmi nemají. Navíc, [nejslabším článkem](#) odzbrojovacích dohod je vždy provádění kontrol jejich dodržování.

Tito kritici také neberou v úvahu to, že americké jednostranné odzbrojení zamýšlené jako ukázkový příklad pozice morální nadřazenosti by mohlo okamžitě odstartovat paniku mezi americkými spojenci v Evropě a v Asii a mohlo by vyvolat další vlnu šíření jaderných zbraní. Jedna studie Institutu pro obrannou analýzu (*Institute for Defense Analysis*, IDA) dospěla k závěru, že tito spojenci Spojených států by potom [ztratili důvěru](#) v americkou spolehlivost a pokoušeli by se posílit svoje vlastní jaderné kapacity. Stejně závody ve zbrojení by mohly vypuknout na Blízkém východě, pokud by se spojenci USA báli osamoceně čelit potenciálně jaderně vyzbrojenému Íránu.

Co by se stalo, kdyby USA stáhly svůj ochranný jaderný deštník? Čekaly by země jako Severní Korea a Čína, až Jižní Korea a Japonsko získají své jaderné zbraně, nebo by preventivně zaútočily, aby tomu zabránily? Írán by byť jen částečné jednostranné odzbrojení USA nepochybně pochopil jako zelenou pro svůj jaderný program. Každý si může představit, k čemu by to na Středním východě vedlo. Byť jen částečné americké jaderné odzbrojení by zde mohlo velmi dobře znamenat rychlý vzestup terorismu a riziko vypuknutí konvenčních nebo jaderných válek v celém regionu.

Existují lidé, kteří [obhájí](#) to, aby bylo zemím, jako jsou Jižní Korea a Japonsko, umožněno získat vlastní jaderné zbraně. Avšak je zřejmé, že tento argument je jen pouhou zástěrkou pro jednostranné stažení USA z jejich aliancí: tedy pro zradu spojenců. Tento krok by de facto znamenal jednostranné jaderné odzbrojení ze strany USA a není realistickým zhodnocením hrozby rozpoutání závodů v jaderném zbrojení.

Snahy znevažovat nebo dokonce úplně odstranit jaderné zbraně stále žijí. I když jsou takové snahy pochopitelné, tak je to nečiní ušlechtlejšími, použitelnějšími a správnějšími. Jaderná válka by byla pro svět nepopsatelnou hrůzou, avšak tohoto džina už bohužel nemůžeme vrátit zpět do láhve. Navíc, i když má jaderné odstrašování své nedostatky, tak udrželo mezi jadernými supervelmocemi po tři čtvrtiny století mír, a to navzdory moralizování [antijaderných sil](#).

Toto všechno jsou nezpochybnitelná a možná až děsivá fakta. Jak Moskva, tak Peking vyvíjejí a vyrábějí stovky jaderných zbraní. Čína se chystá svůj jaderný arzenál do konce desetiletí [zdvoujnásobit](#). Kdyby USA provedly jaderné odzbrojení jako akt jednostranného altruismu a jako příklad hodný následování, tak je bohužel nebude nikdo následovat. Jak řekl Charles de Gaulle, jednotlivé státy jsou "bezcitná monstra". A je nábledni, že zejména Rusko a Čína "bezcitnými monstry" jsou.

Náležitá americká odpověď na jaderné kroky Ruska a Číny bude samozřejmě projednávána nejen v Kongresu. Z nezpochybnitelných, zde uvedených faktů, je však jasné, že má smysl pokračovat v modernizaci jaderných zbraní, podporování dlouhotrvajícího konsensu udržování bezpečnosti spolehlivým a efektivním jaderným odstrašováním, jehož cílem je prosazovat zájmy USA a jeho

spojenců. Neměli bychom si nalhávat a domnívat se, že pokud USA upustí od zásadních součástí svého jaderného zastrašování, tak se Moskva a Peking náhle stanou vůči USA vstřícnějšími. Pravděpodobně jen začnou považovat USA za bláznivé a naivní. Například [britský parlament](#) dospěl v létě 2020 ve své zprávě k závěru, že Putin a jeho banda oligarchů nepoleví ve své nevraživosti vůči Západu, i kdyby jim Londýn učinil význačné ústupky.

Politici chápou, že “svět je jaký je” lépe než intelektuálové, kteří operují se “světem, jaký si přejeme mít”. Pečlivé analytické vyhodnocování vojenské historie a jaderných hrozeb je ovšem daleko cennější než rozhořčené moralizování. Snaha o kontrolu jaderných zbraní, bezpečnost a mír si rozhodně zaslouží, abychom se jí vážně věnovali, ale zároveň vyžaduje morální postoj založený na historických důkazech a uznání, že jadernou hrozbu lze mírumilovně snížit pouze odstrašením útočníka. Zdá se, že to byl po staletí zatím jediný způsob, který zabránil chladnokrevným psychopatům v rozpoutání otevřených válečných konfliktů.

Autor: Stephen Blank a Peter Huessy

Zdroj: <https://cs.gatestoneinstitute.org/>